

Dit voorjaar precies tien jaar geleden veranderde het leven van Hannes Minnaar volledig: de derde prijs bij het Elisabethconcours opende vele deuren en maakte hem tot de nationale trots van pianominnend Nederland. Een gesprek over Bach, Beethoven, nieuwe muziek – niet meteen het eerste waar je bij hem aan denkt – en zijn nieuwe solo cd: Nox, met Nachtstücke van Schumann, Gaspard de la Nuit van Ravel en Nox van Rob Zuidam.

HANNES MINNAAR

Impressies van de nacht

Met een lange autoriteit voor de boeg heeft Hannes Minnaar tijd voor een interview. Hij is op weg naar Groningen, de laatste etappe in zijn eerste concertreeks na de lockdown met de *Goldbergvariaties* en de prelude *Gedanken zu Bach* van Daan Manneke. 'Ik rijd nu langs het Wonderfeel-terrein' zegt hij aan de telefoon. 'Zo zonde dat al die festivals niet doorgaan dit jaar. Het komt vast allemaal weer terug', zegt hij met zijn toch wel typerende nuchterheid.

Ruimte

In zijn dorp was er geen enkel coronaslachtoffer te betreuren en hij hield zich keurig aan de regels, deed één keer per week boodschappen en ontving de spaarzame visite op afstand achter een lijntje van baksteentjes. Hij wil niet nog eens een half jaar zonder werk

zitten, want spelen is toch wel de essentie van zijn vak. 'Het gaat uiteindelijk toch om communiceren met het publiek, dat voel je nog eens extra na zo'n periode.' Die uitwisseling met het publiek beïnvloedt zijn spel en de grote kerken waar hij nu speelde deden andere aspecten oplichten in de *Goldbergvariaties*. 'Het blijven toch sacrale ruimtes en ze geven een spirituele lading, ook aan Bachs meest seculiere werk, vol virtuositeit, speelplezier en uiterlijk vertoon. Door de cyclische vorm met de aria die terugkeert aan het slot wordt het bijna een ritueel. Al is het wel wennen aan de zeer ruimtelijke akoestiek in die kerken en het publiek moet zeker ook niet te ver van de piano zitten. Bijzonder aan het programma is ook dat Daan Manneke er een stuk bij gecomponeerd heeft dat in die kerken fantastisch werkt – niet voor niets staat hij ook wel bekend als 'kapelmeester van de ruimte'.'

Hannes Minnaar speelt de *Goldbergvariaties* met alle herhalingen – ‘die vormen meestal de beste helft’, zegt hij met een bescheiden glimlach – en ook zonder pauze. In coronatijden vanzelfsprekend, maar hij moet smakelijk lachen om het verhaal over Maria Tipo die in Amsterdam een paar honderd gulden voor de gemiste kopjes koffie in de pauze betaalde omdat ze per se zonder pauze wilde spelen. ‘Maria Tipo, speelde zij niet ook het vijfde concert van Saint-Saëns bij het concours in Brussel? Ze won er overigens ook de derde prijs mee.’ Het repertoire bij grote concoursen blijft een thema. ‘Haar beroemde opname van de *Goldbergvariaties* heb ik trouwens nog niet gehoord’, en geeft daarmee meteen een antwoord op de vraag naar die van Glenn Gould, die zoveel pianisten beïnvloedde en waar Hannes nog altijd bij uit de buurt is gebleven.

Ontdekkingen

De *Goldbergvariaties* doen hem ook denken aan Beethoven en dat gebeurt maar zelden bij Bach. ‘De variaties met de lange trillers bijvoorbeeld lijkt wel een voorbode van de late Beethovens en het

‘Het fascineert mij hoe Hannes in zijn pianospel een perfecte balans weet te vinden tussen hoofd en hart; hij paart een fabelachtige techniek aan een groot verlangen naar schoonheid. Hannes zoekt altijd naar de juiste muzikale oplossing om de klank optimaal tot leven te wekken. Ik prijs mezelf gelukkig met zo’n geweldige ambassadeur van mijn muziek.’

Rob Zuidam

is moeilijk voorstelbaar dat Beethoven bij zijn grote variatiewerken de *Goldbergvariaties* niet in het achterhoofd had.’ En zo zijn we vanzelf bij Beethoven aangeland. Het vorige interview in PIANIST (september 2017), was ter gelegenheid van de eerste opnamesessie van de trio’s van Beethoven door het Van Baerle Trio, samen met Maria Milstein en Gideon

den Herder. Nu is de complete muziek van Beethoven voor pianotrio verzameld op vijf cd’s. In dat interview toen zei Hannes: ‘Je kunt je aan Beethoven optrekken’ en strookt met het motto op zijn website: ‘Every hour I spend at the piano I encounter beauty in

art. A great many masterpieces have been written for the instrument, and they provide me with a life-long journey of discovery.’

Troost

In de coronatijden waren Bach en Beethoven hem tot troost en hij speelde het vierde pianoconcert van de laatste in een livestream vanuit een leeg Concertgebouw. ‘Aan het begin van de lockdown vroeg ik me even af of ik deze periode moest aangrijpen om alle Beethoven-sonates door te gaan werken. Maar daar kwam het uiteindelijk toch nog niet van – te veel andere plannen.’ De nieuwe cd met nachtstukken van Schumann, Ravel en Zuidam kreeg de voorrang. ‘De drie componisten belichten ieder op hun eigen manier de duistere kanten van de nacht, van het grimmige, spookachtige en verraderlijke, tot aan het mysterieuze en het magische. De nacht heeft een eigen realiteit. Je ervaart dingen heel anders, boze dromen vallen bij daglicht gelukkig meestal erg mee. Schumann is zo Duits als Ravel Frans is en Zuidam is in de goede zin van het woord echte Nederlandse muziek. Muziek die wel de communicatie met de luisteraar aangaat, en ook heel zinnelijk is.’

Maene

De eerste opname van de pianotrio’s was ook meteen de allereerste opname op een vleugel van Maene en sindsdien heeft Hannes Minnaar al zijn cd’s op deze instrumenten opgenomen, ‘niet alleen omdat ze rechtsnarig zijn, maar vooral omdat ze zo mooi zijn. Ook nieuwe muziek zoals die van Zuidam klinkt er erg goed op. En Ravel bespeelde zijn leven lang zelf een rechtsnarige Érard. Leuke bijkomstigheid: omdat de Maene in de bas een paar toetsen extra heeft kon ik in Scarbo ook een lage gis spelen, die Ravel zeker had voorgeschreven als zijn instrument die mogelijkheid had gehad. Het laatste doet denken aan de samenwerking met Rob Zuidam. ‘Rob stond helemaal open voor opmerkingen. Ik was daar terughoudend in, maar een enkele keer had ik het gevoel dat een noot niet juist was. Dan componeerde Rob – wanneer hij het ermee eens was – gewoon een andere. Het heeft hem aangezet tot een paar geniale akkoorden! Heel bijzonder om zo dicht op het schepingsproces te zitten.’

ERIC SCHOONES

‘Als tiener speelde ik veel eigentijdse muziek’

Hannes Minnaar erkent onmiddellijk dat eigentijdse muziek bepaald niet oververtegenwoordigd is in zijn repertoire. Maar dat is geen bewuste keuze benadrukt hij: ‘Het is simpelweg zo gegroeid. Als tiener was ik nog donateur van Muziekcentrum Nederland en speelde ik muziek van componisten als György Ligeti, Joep Straesser en Simeon ten Holt. Op mijn vijftiende won ik een concours met een van diens *Soloduveldansen*.’ Die liefde werd niet gestimuleerd tijdens zijn opleiding bij Jan Wijn aan het Conservatorium van Amsterdam. ‘Daar lag de nadruk op het klassiek-romantisch repertoire – minder onderscheidend, maar wel een uitstekende basis. Op eigen initiatief speelde ik daarnaast ook werk van JacobTV met “boombox” en de beroemde Piano-sonate van Carl Vine.’

Na de prijs in Brussel stroomden de uitnodigingen binnen voor pianoconcerten van Beethoven, Chopin en Rachmaninov. ‘Ik rolde als vanzelf in het frame van de klassiek-romantische pianovirtuoos, moderne muziek kwam niet echt op mijn pad. Maar eigenlijk vind ik het onderscheid wat arbitrair. Tijdens de uitreiking van de Nederlandse Muziekprijs in 2016 speelde ik bijvoorbeeld *Tanglewood Concerto* van Rob Zuidam en *Totentanz* van Franz Liszt. Dat laatste ervoer ik als het meest modern: visionair in het gebruik van klankkleur en baanbrekend in de percussieve benadering van de piano.’

Gedanken zu Bach

Inmiddels rukt moderne muziek op in zijn repertoirelijst. Zo componeerde Daan Manneke voor zijn ‘coronatornee’ met de *Goldbergvariaties* in juli de prelude *Gedanken zu Bach*. ‘Vorig jaar bracht ik met zes andere pianisten Daans grootschalige cyclus *Grote Archipel* in première. We zaten met zes man op het toneel en speelden om beurten het aan ons opgedragen deel. Het stuk voor Jelena Bazova bevatte letterlijke citaten van een Bachkoraal. Ik vond dat Daan daar zo’n bijzondere, eigen draai aan had gegeven

dat ik hem vroeg een solostuk met Bach-verwijzingen voor mij te schrijven. Het is een soort mini *Archipel* geworden, ook zesdelig, met in het hart een prachtig deeltje waarin hij kunstig harmonieën van het koraal ‘Ach wie flüchtig, ach wie nichtig’ verweeft met citaten uit *Flow my tears* van John Dowland.’

Nox

In diezelfde periode dook hij de studio in voor een cd-opname van *Nox* dat Rob Zuidam op zijn verzoek componeerde. ‘Ik leerde Rob kennen toen ik de Nederlandse première speelde van zijn *Tanglewood Concerto*. Dat smaakte direct naar meer – zijn muziek is tegelijkertijd sophisticated en intuïtief aanvoelbaar, je weet als uitvoerder precies welke kant het uit moet. Het seizoen daarna componeerde Rob 2 Nocturnes voor me en gedeelten daarvan waren zo verschrikkelijk mooi dat ik hem vroeg deze uit te breiden. Dat werd de vijfdelige cyclus *Nox*.’

Minnaar is gelukkig met het resultaat: ‘Ik heb er met enorm veel plezier aan gewerkt en ga het in het komende seizoen vaak uitvoeren. Het vierde deel heeft als bijschrift “Afscheid van Reinbert op Zorgvlied”. De muziek is verrassend toegankelijk: heel communicatief en soms ronduit tonaal, maar vooral heel erg Zuidam: weelderig, betoverend en bij vlagen erg emotioneel. En omdat ik *Nox* zo’n goede en toepasselijke titel vond voor een verzameling nachtstukken hebben we het hele album ernaar vernoemd.’

THEA DERKS

www.hannesminnaar.com
www.vanbaerletrio.com

Nox verschijnt op 24 september, een box met de complete pianotrio’s van Beethoven is in augustus verschenen.

Concerten binnenkort:

September: 11 Porto, 19 Weesp, 20 Naarden. Oktober: 2 Schiedam, 3 Almere, 17 Bernsheim.

November: 1 Hilversum, 7 Amsterdam, 11 Nijmegen, 12 Den Bosch, 15 Uithoorn, 22 Utrecht, 29 Leiden, 30

Nürtingen. Details op: <https://hannesminnaar.com/calendar/>

